

Sygn. akt. I C 12/13 (I C 34/13)

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 czerwca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Rejonowego (del. do SO) Piotr Czerny

Protokolant: protokolant sądowy Olga Kuna-Kowalczyk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 4 czerwca 2014 roku w L.

spraw z powództw T. K. i P. N. (1)

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę zadośćuczynień

I. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki T. K. tytułem zadośćuczynienia kwotę 60.000,00 zł (sześćdziesiąt tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 20 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty;

II. oddała powództwo T. K. w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda P. N. (1) tytułem zadośćuczynienia kwotę 100.000,00 zł (sto tysięcy złotych) z odsetkami ustawowymi od dnia 20 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty;

IV. oddała powództwo P. N. (1) w pozostałej części;

V. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki T. K. kwotę 723,00 zł (siedemset dwadzieścia trzy złote) tytułem zwrotu części kosztów procesu;

VI. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda P. N. (1) kwotę 2.387,00 zł (dwa tysiące trzysta osiemdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu części kosztów procesu;

VII. nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Lublinie kwotę 8.749,00 zł (osiem tysięcy siedemset czterdzieści dziewięć złotych) tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych;

VIII. w pozostałej części nieuiszczone koszty sądowe przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

Sygn. akt IC 12/13

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 31 grudnia 2013 r. (data stempla – k. 17) powódka T. K. domagała się zasądzenia od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na swoją rzecz kwoty 100.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 20.11.2012 r. do dnia zapłaty, tytułem zadośćuczynienia zgodnie z art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c., a nadto zasądzenia od strony pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości

7.200,00 zł, wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17,00 zł, ewentualnie zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania sądowego według spisu kosztów, który zostanie przedłożony na rozprawie.

W uzasadnieniu pozwu wyjaśniono między innymi, że w dniu 29 sierpnia 2007 r. w R. kierujący samochodem ciężarowym marki S. z naczepą W. K. umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że poruszał się z nadmierną prędkością i nienależycie obserwował drogę, w wyniku czego najechał na jadącą prawidłowo w tym samym kierunku rowerzystkę E. N., która doznała obrażeń ciała skutkujących jej zgonem.

Sprawca zdarzenia wyrokiem Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim II Wydział Karny z dnia 17 marca 2008 r., sygn. akt II K 265/07, został uznany winnym popełnienia czynu z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 177 § 1 k.k. i skazany na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 4 lata.

Pojazd sprawcy wypadku w dacie zdarzenia posiadał obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w towarzystwie ubezpieczeniowym pozwanego.

(...) S.A. działające w imieniu powódki, pismem z dnia 31.10.2012 r. zgłosiło stronie pozwanej roszczenie w kwocie 150.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia. Strona pozwana decyzją z dnia 19.11.2012 r. odmówiła wypłaty zadośćuczynienia na rzecz powódki, uzasadniając to brakiem podstawy prawnej dla zgłoszonego roszczenia. Ze stanowiskiem strony pozwanej nie sposób się zgodzić. Sad Najwyższy w uchwale z dnia 7.11.2012 r.. III C 67/12. potwierdził, że śmierć osoby bliskiej może prowadzić do naruszenia dobra osobistego jakim jest więź rodzinna i dawać tym samym prawo do żądania zasądzenia zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Zdaniem powódki po wprowadzeniu art. 446 § 4 k.c. podstawę dochodzenia zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przed dniem 3 sierpnia 2008 r. w następstwie naruszeniem deliktem dobra osobistego w postaci szczególnej więzi rodzinnej łączącej osobę zainteresowaną ze zmarłym stanowi art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c.

W przedmiotowej sprawie sprawca zdarzenia - W. K., w wyniku spowodowania szkody, związanej z ruchem pojazdu marki S. o nr rej. (...), obowiązany jest do jej naprawienia na podstawie art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 448 k.c. Pozwany zawierając umowę obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych ponosi ryzyko odpowiedzialności cywilnej za szkody powstałe z ruchem tego pojazdu. Zakres odpowiedzialności ubezpieczonego wobec osoby trzeciej wyznacza co do zasady zakres odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej.

Więź łącząca powódkę z córką była niezwykle silna. Śmierć córki była dla powódki wielką tragedią, z którą do dzisiaj nie może się pogodzić. E. była najważniejszą osobą w jej życiu. Z córką łączyła ją silna więź emocjonalna. Miały bardzo dobre relacje. Jej córka wcześniej wyszła za mąż. Kilka miesięcy po ślubie wraz z mężem przeprowadziła się do powódki i mieszkała z nią przez pięć lat. W tym czasie urodzili się jej trzej synowie. Powódka bardzo pomagała córce w opiece nad dziećmi. Gdy jej córka wraz z rodziną wyprowadziła się do własnego mieszkania, ich relacje nie uległy zmianie. Nadal utrzymywały bliski kontakt, widywały się codziennie. Bardzo sobie pomagały. Darzyły się wzajemnym zaufaniem i wiedziały, że zawsze mogą na sobie polegać. Gdy w życiu jej córki pojawiły się problemy małżeńskie, powódka bardzo ją wspierała. Wyręczała w opiece nad dziećmi., Pomimo tego, iż powódka ma jeszcze drugą córkę, najbardziej była związana z E..

Utrata córki bardzo negatywnie wpłynęła na życie powódki. Jak twierdzi - była przyczyną problemów zdrowotnych.. Powódka nie może pogodzić się z jej przedwczesną śmiercią i tym, iż osierociła małe dzieci. Cierpienie potęguje świadomość, iż zięć nie będzie zdolny do opieki nad nimi (jak twierdzi powódka - mężczyzna nadużywa alkoholu). Po śmierci córki powódka długo nie mogła osiągnąć stabilizacji emocjonalnej. Załamała się. Powódka starała się uzyskać opiekę nad wnukami, z którymi jest bardzo związana. Opiekę przyznano matce jej zięcia. Powódka bardzo silnie to przeżyła. Powódka martwi się o przyszłość swoich wnuków. Bardzo brakuje jej córki. Żałuje, że już nigdy nie będzie mogła z nią porozmawiać i że od nikogo nie uzyska takiego wsparcia, jakim była dla niej córka E.. Czuje ból i pustkę. Widok cierpiących dzieci nie pozwala jej zapomnieć o tym, co się stało. Codziennie o niej myśli i odwiedza jej pomnik.

Zdaniem strony powodowej roszczenie zasądzające kwotę 100.000,00 zł może być zakwalifikowane jako żądanie zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w rozumieniu art. 448 k.c. Żądanie zasądzenia od pozwanego odsetek od dnia 20.11.2012 r. podyktowane jest faktem, iż decyzja z dnia 19.11.2012 r. była kończąca proces likwidacji szkody powódki. (k. 2-10)

W odpowiedzi na pozew T. K. pozwany nie uznał powództwa, wnosząc o jego oddalenie oraz zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. Ponadto pozwany wniósł o nie uwzględnienie żądania powódki zasądzenia na jej rzecz podwójnej stawki minimalnego wynagrodzenia z tytułu zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu swego stanowiska pozwany wyjaśnił między innymi, że nie jest sporna pomiędzy stronami odpowiedzialność pozwanego za skutki wypadku komunikacyjnego, jaki spowodował w dniu 29.08.2007 r. ubezpieczony u pozwanego W. K., tj. za śmierć E. N. (córki powódki). Mimo bezsporności tej odpowiedzialności, żądanie powódki zasądzenia na jej rzecz zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 §1 k.c., i to w kwocie 100.000,00 zł uznać jednak należy za bezzasadne. Stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w wielu powołanych w pozwie orzeczeniach, nie jest podzielane przez wszystkie sądy, nie jest też podzielane przez pozwanego, który kwestionuje możliwość domagania się zasądzenia na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 §1 k.c. zadośćuczynienia za skutki wypadku zaistniałego przed 03.08.2008 r.

Z ostrożności procesowej pozwany kwestionował też roszczenie powódki z uwagi na brak podstaw faktycznych oraz co do wysokości. Jak wynika z akt szkody (k. 31, 72, 121-122, 135) w ogóle relacje w rodzinie E. N. nie były dobre, zarówno jeśli chodzi o dorosłych, jak i dzieci. Z zebranych w toku likwidacji informacji nie wynika, by powódka pozostawała w szczególnej więzi ze swoją córką E., gdyż inni członkowie rodziny wskazują, że swoją uwagę powódka skupiała raczej na drugiej córce. Zawarte w pozwie twierdzenia powódki w tym zakresie uznać zatem należy za wyolbrzymione i ich przejaskrawione sformułowanie użyte na potrzeby niniejszego procesu. Powódka nie udowodniła również, że doznana przez nią krzywda spowodowała trwałe uszczerbek na zdrowiu, nie udowodniła też wysokości dochodzonego zadośćuczynienia, które - zważywszy ustalone w sprawie okoliczności - jest aż nazbyt wygórowane.

Odnośnie do żądania zasądzenia odsetek od dnia 20.11.2012 r. pozwany podniósł, iż w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego - w razie ustalania wysokości zadośćuczynienia według stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy, uzasadnione jest przyznanie odsetek dopiero od chwili wyrokowania. Z kolei żądanie zasądzenia na rzecz powódki podwójnej minimalnej stawki kosztów zastępstwa procesowego jest nieuzasadnione. (k. 21-23)

W sprawie o pierwotnej sygnaturze akt IC 34/13 (połączonej do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą sygn. akt IC 12/13) w pozwie z dnia 7 stycznia 2013 r. (data stempla – k. 66) powód P. N. (1) domagał się zasądzenia od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej na swoją rzecz kwoty 120.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 20.11.2012 r. do dnia zapłaty, tytułem zadośćuczynienia zgodnie z art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c., a nadto zasądzenia od strony pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 7.200 zł, wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17,00 zł, ewentualnie zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania sądowego według spisu kosztów, który zostanie przedłożony na rozprawie.

W uzasadnieniu pozwu powód powołał się na to samo zdarzenie, na które powołała się powódka T. K.. Ponadto powód wyjaśnił między innymi, że powód reprezentowany przez (...) S.A. w L. pismem z dnia 31.10.2012 r. zgłosił swoje roszczenie wobec pozwanego tytułem zadośćuczynienia w kwocie 120.000,00 zł. Decyzją z dnia 19.11.2012 r. strona pozwana odmówiła przyznania zadośćuczynienia uzasadniając to brakiem podstawy prawnej dla zgłoszonego roszczenia.

Więź łącząca powoda z matką była niezwykle silna. Dnia, w którym ją stracił nigdy nie zapomni. Miał wtedy zaledwie 13 lat. Nie mógł uwierzyć, że najważniejsza osoba w jego życiu opuściła go. Czuł ogromny żal i ból w sercu. Traumatycznym przeżyciem był także pogrzeb mamy. Wraz ze śmiercią mamy powód utracił miłość i bezpieczeństwo

jakie mu zawsze dawała. Zaczął obawiać się o swoją przyszłość. Nie wiedział co się z nim stanie. Nie chciał trafić do ośrodka opiekuńczo - wychowawczego. Po śmierci matki opiekę nad nim przejęła babcia. Jednak nie wspomina czasu, który u niej spędził jako szczęśliwego. Stale brakowało mu mamy i miłości, którą go otaczała. Pomimo, iż nigdy nie było jej łatwo, a sytuacja materialna w domu była ciężka starała się, aby jej dzieciom niczego nie brakowało.

Po śmierci matki zmieniło się całe życie powoda. Nie umiał sobie bez niej poradzić. Pojawiły się problemy w szkole. Dodatkowo, jak twierdzi, przestał widzieć sens w życiu. Pomimo upływu czasu nie potrafi pogodzić się z tragedią jaka go spotkała. Ma poczucie, że po śmierci mamy opuściła go cała rodzina. Czuje się osamotniony. Wie, że gdyby nie tragiczny w skutkach wypadek jego życie wyglądało by inaczej.

Zdaniem strony powodowej roszczenie zasądające kwotę 120.000,00 zł może być zakwalifikowane jako żądanie zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę w rozumieniu art. 448 k.c. Żądanie zasądzenia od pozwanego odsetek od dnia 20.11.2012 r. podyktowane jest faktem, iż decyzja pozwanego o odmowie wypłaty zadośćuczynienia została wydana w dniu 19.11.2012 r. jako kończąca proces likwidacji szkody powoda. (k. 53-59)

W odpowiedzi na pozew P. N. (1) pozwany nie uznał powództwa, wnosząc o jego oddalenie oraz zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. Ponadto pozwany wniósł o nie uwzględnienie żądania powódki zasądzenia na jej rzecz podwójnej stawki minimalnego wynagrodzenia z tytułu zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu swego stanowiska pozwany wyjaśnił między innymi, że nie jest sporna pomiędzy stronami odpowiedzialność pozwanego za skutki wypadku komunikacyjnego, jaki spowodował w dniu 29.08.2007 r. ubezpieczony u pozwanego W. K., tj. za śmierć E. N.. Mimo bezsporności tej odpowiedzialności, żądanie powódki zasądzenia na jej rzecz zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art.24 §1 k.c., i to w kwocie 120.000,00 zł uznać jednak należy za bezzasadne. Stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w wielu powołanych w pozwie orzeczeniach, nie jest podzielane przez wszystkie sądy, nie jest też podzielane przez pozwanego, który kwestionuje możliwość domagania się zasądzenia na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 §1 k.c. zadośćuczynienia za skutki wypadku zaistniałego przed 03.08.2008 r.

Z ostrożności procesowej pozwany kwestionował też roszczenie powoda także z uwagi na brak podstaw faktycznych oraz co do wysokości. Jak wynika z akt szkody (k. 122 - 124) w ogóle relacje w rodzinie E. N. nie były dobre, zarówno jeśli chodzi o dorosłych, jak i dzieci - k. 121-124 akt szkody. Z zebranych w toku likwidacji informacji wynika, że E. N. już na kilka lat przed śmiercią zaniedbywała dom z uwagi na nadużywanie alkoholu, synowie zaś mieli kłopoty z prawem - k. 121-124 akt szkody. Okoliczność ta wskazuje, że więzi i uczucia powoda z matką oraz pozostałych dzieci, aczkolwiek istniały, to jednak nie przedstawiały się tak, jak opisane jest to w pozwie. Zawarte w pozwie twierdzenia powoda w tym zakresie uznać zatem należy za wyolbrzymione i ich przejawione sformułowanie użyte na potrzeby niniejszego procesu. Powód jest obecnie pełnoletni, nie mieszka z rodziną.

Powód nie udowodnił również, że doznana przez niego krzywda spowodowała trwałe uszczerbek na zdrowiu, nie udowodnił też wysokości dochodzonego zadośćuczynienia, które - zważywszy ustalone w sprawie okoliczności - jest aż nazbyt wygórowane.

Odnosnie do żądania zasądzenia odsetek od dnia 20.11.2012 r. pozwany podniósł, iż w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego - w razie ustalania wysokości zadośćuczynienia według stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy, uzasadnione jest przyznanie odsetek dopiero od chwili wyrokowania. Z kolei żądanie zasądzenia na rzecz powódki podwójnej minimalnej stawki kosztów zastępstwa procesowego jest nieuzasadnione. (k. 74-76)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 29 sierpnia 2007 r. w R. kierujący samochodem ciężarowym marki S. z naczepą W. K. umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że poruszał się z nadmierną prędkością i nienależycie obserwował

drogę, w wyniku czego najechał na jadącą prawidłowo w tym samym kierunku rowerzystkę E. N., która doznała obrażeń ciała skutkujących jej zgonem.

Sprawca zdarzenia wyrokiem Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim II Wydział Karny z dnia 17 marca 2008 r., sygn. akt II K 265/07, został uznany winnym popełnienia czynu z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 177 § 1 k.k. i skazany na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 4 lata. Wyrok uprawomocnił się dnia 25 marca 2008 r. (odpis wyroku – k. 153-154)

Pojazd sprawcy wypadku w dacie zdarzenia posiadał obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w towarzystwie ubezpieczeniowym pozwanego. (bezsporne, okoliczności przyznane przez pozwanego w odpowiedziach na pozew)

T. K. ma 60 lat i jest matką E. N.. Powód P. N. (1) urodził się (...) i jest synem E. N., urodzonej (...) W chwili śmierci matki powód miał 13 lat i uczęszczał do szkoły podstawowej. Do czasu wypadku matki był wychowywany przez oboje rodziców i mieszkał z nimi oraz dwoma braćmi i siostrą. E. N. bezpośrednio przed śmiercią była bezrobotna. zajmowała się domem. Ojciec powoda był zatrudniony w Urzędzie Miejskim w R. jako pracownik fizyczny i on utrzymywał rodzinę. Powód w ostatnich latach przed śmiercią matki popadł w konflikt z prawem z uwagi na popełniane kradzieże. Z uwagi na to był objęty nadzorem kuratora. Więzy między zmarłą a powodem (jej synem) była bardzo silna. Powód mieszkał z matką, miał z nią dobry kontakt. Z reguły matka opiekowała się nim, odrabiała z nim lekcje. Niemniej jednak oboje rodzice niejednokrotnie zaniedbywali swoje obowiązki względem dzieci. Śmierć matki była dla P. N. (1) przeżyciem traumatycznym. Po śmierci matki nie mógł jeść, miał kłopoty ze snem. Nadal odczuwa ból po śmierci matki, zwłaszcza gdy jedzie na cmentarz. (zeznanie powoda – k. 100v-101, 202, zeznanie powódki – k. 49, asc – k. 11, 29v akt szkody nr (...))

Ojciec powoda nadużywał alkoholu i bywał agresywny. Problemy z nadużywaniem alkoholu miała również E. N.. Z uwagi na sprawowanie w sposób niewłaściwy opieki nad dziećmi postanowieniem z dnia 28 grudnia 1999 r. Sąd Rejonowy w Radzynie Podlaskim ograniczył władzę rodzicielską E. i W. N. (1) nad ich dziećmi: M., R., P. i P. - przez ustanowienie nadzoru kuratora zawodowego, zobowiązując nadto W. N. (1) do podjęcia leczenia odwykowego, jak również zobowiązując oboje rodziców do niewszczywania awantur. Z uwagi na dalsze zaniedbywanie obowiązków rodzicielskich w ramach sprawowanego następnie nadzoru kurator składał do Sądu wnioski o wezwanie obojga rodziców na posiedzenie wykonawcze w celu przeprowadzenia z nimi rozmów dyscyplinujących. (zeznanie powoda – k. 101, zeznanie powódki – k. 49, dokumenty z akt sprawy III Nsm 195/99 SR Radzynie Podlaskim – k. 205 i n.)

Z uwagi na nadużywanie alkoholu przez męża E. N., konflikty między nimi oraz trudną sytuację materialną rodziny E. N., powódka T. K. pomagała córce E. w opiece nad dziećmi i w niewielkim stopniu, z uwagi na ograniczenia finansowe, w ich utrzymaniu. Powódka utrzymywała z E. N. ścisły kontakt. Miały miejsce częste wzajemne odwiedziny. Powódka T. K. leczyła się psychiatrycznie z uwagi na nerwicę lękową już na kilka lat przed śmiercią córki. Stan ten pogłębiła śmierć córki, którą to śmierć powódka bardzo przeżyła – załamała się. Nadal wspomina zmarłą córkę. (zeznania powódki – k. 49, 202, zeznania P. N. (1), zeznania R. N., A. B., P. N. (2) – k. 162)

Obecnie T. K. wykazuje trudności adaptacyjne związane ze śmiercią córki. Doświadcza poczucia krzywdy, a zarazem poczucia winy w związku z własnym położeniem losowym. T. K. identyfikowała się z problemami rodzinnymi E. N.. Śmierć córki spowodowała u niej najpierw ostry kryzys, a następnie trwałą zmianę funkcjonowania psychicznego, pogłębiła depresyjne stany permanentnego obniżenia nastroju, utrwaliła postawę rezygnacji, przygnębienia i braku jakichkolwiek perspektyw życiowych i nadziei na przyszłość. Utrata córki spowodowała u niej konieczność stałego leczenia farmakologicznego i korzystania systematycznie z porad lekarza psychiatry. Opisane objawy mają charakter względnie trwałych pourazowych zmian w sferze funkcjonowania psychospołecznego powódki, spowodowanych sytuacją wypadku i śmierci córki. (opinia biegłej psycholog – k. 122).

Powód P. N. (1) doświadcza stałego pourazowego stanu zerwania więzi emocjonalnej z matką oraz poczucia rozpadu struktury i więzi rodzinnej, a także zmiany jakości życia osobistego. Nagła i nieodwracalna utrata matki jako centralnej postaci w jego życiu jako dziecka spowodowała u powoda trudności przystosowawcze do nowych

zmienionych warunków życia rodzinnego i sytuacji osobistej oraz spowodowała trudności z socjalizacją i prawidłowym postrzeganiem norm społecznych. Śmierć matki miała dla powoda charakter traumatyczny, zaburzyła jego równowagę emocjonalną jako dziecka na okres co najmniej jednego roku. (opinia biegłej psycholog – k. 146, opinia RODK w B. – k. 255).

(...) S.A. działające w imieniu powodów, pismem z dnia 31.10.2012 r. zgłosiło stronie pozwanej żądanie roszczenia wypłaty zadośćuczynienia w kwotach: 120.000,00 zł na rzecz P. N. (1) oraz 150.000,00 zł na rzecz T. K.. (k. 222 akt szkody nr (...))

Pismem z dnia 19 listopada 2012 r. pozwana odmówiła wypłaty żądanych kwot. (k. 223 akt szkody nr (...))

Powódka T. K., jest rozwiedziona, utrzymuje się z emerytury w kwocie 770,00 zł netto miesięcznie. (zeznanie powódki – k. 202)

Powód P. N. (1) uzyskuje dochody z tytułu renty związanej z wypadkiem komunikacyjnym, jakiemu uległ w 2012 r., w wysokości 610,00 zł netto miesięcznie. Jest kawalerem, ma 2-miesięczne dziecko. W lipcu 2014 r. zamierza zawrzeć związek małżeński z matką swojego dziecka, która pozostaje obecnie na jego utrzymaniu. (zeznanie powoda – k. 202)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zgromadzonej dokumentacji złożonej przez strony, dokumentów z akt szkody, akt postępowania karnego oraz akt postępowania w sprawie ograniczenia władzy rodzicielskiej rodziców powoda, zeznań powodów oraz świadków przywołanych wyżej, które to zeznania zostały zweryfikowane we wskazanym wyżej sposób opiniami biegłej, o czym będzie mowa szczegółowo niżej. Natomiast Sąd uznał za niewiarygodne zeznania świadka W. N. (2) w zakresie, w jakim zawierają one opis relacji powódki z E. N. i jej dziećmi oraz reakcji powódki po śmierci jej córki. Z samych zeznań tego świadka wynika bowiem, że pozostaje on w oczywistym konflikcie z powódką i nie ukrywa niechęci wobec niej. Ponadto zeznania tego świadka pozostają w sprzeczności z wiarygodnym i spójnym materiałem dowodowym w postaci zeznań obojga powodów, a także R. N., A. B., P. N. (2).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że za bezsporną należy uznać kwestię odpowiedzialności pozwanego wobec powodów co do zasady. Świadczy o tym nie tylko stanowisko procesowe strony pozwanej zaprezentowane w odpowiedziach na pozew, ale także czynności pozwanego przeprowadzone w postępowaniu mającym na celu tzw. „likwidację szkody”, a w szczególności wypłacenie pozwanym kwot odszkodowań. Również zdaniem Sądu Okręgowego, odpowiedzialność pozwanego co do zasady nie może budzić wątpliwości w świetle m.in. przepisów art.13 i n. ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli (...). Przy czym bezspornie sprawca wypadku, skazany prawomocnym wyrokiem Sądu za popełnienie przestępstwa z tym związanego, w chwili wypadku korzystał z ochrony ubezpieczeniowej pozwanego w zakresie odpowiedzialności cywilnej.

Dodatkowo wypada wskazać, że w zakresie podstaw prawnych odpowiedzialności za szkodę komunikacyjną, posiadacz pojazdu ponosi odpowiedzialność za skutki wypadku na podstawie art. 436 § 1 k.c. w zw. z art. 435 § 1 k.c., natomiast pozwany, jako ubezpieczyciel posiadacza pojazdu odpowiada w granicach jego odpowiedzialności na podstawie art. 822 k.c.

Uprawniony do odszkodowania ubezpieczeniowego w związku ze zdarzeniem objętym ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej może dochodzić roszczenia bezpośrednio od ubezpieczyciela (art. 822 § 4 k.c.). Ponieważ zatem zasada odpowiedzialności pozwanego nie była sporna, z tych też względów nie ma potrzeby pogłębiania nad nią rozważań.

Odnosząc się do żądania przez powodów w zakresie zadośćuczynienia, należy stwierdzić, że jego podstawę stanowią mają przepisy art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. Zgodnie z art. 448 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za

doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia (...). Z kolei zgodnie z art. 24 k.c. (§ 1) Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. (§ 2) Jeżeli skutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.

Biorąc pod uwagę powyższe regulacje należy przede wszystkim podkreślić, że Sąd Okręgowy podziela pogląd, iż najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. Więż rodzinna stanowi bowiem dobro osobiste i podlega ochronie na podstawie art. 23 k.c. i art. 24 k.c.2

Należy też zgodzić się poglądem, zgodnie z którym na gruncie poprzednio obowiązującego stanu prawnego, w odszkodowaniu na podstawie art. 446 § 3 k.c. nie była uwzględniana krzywda³. Dlatego nie można uznać, iż krzywda powodów została zrekomensowana w ramach ewentualnej wypłaty odszkodowania.

W orzecznictwie i literaturze słusznie podkreśla się, że uwzględniając kompensacyjną funkcję zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, którego głównym celem jest zatarcie lub co najmniej złagodzenie następstw naruszenia takich dóbr osobistych uznaje się, że wysokość zadośćuczynienia winna zależeć przede wszystkim od wielkości doznanego krzywdy. Dla jej sprecyzowania i przyjęcia „odpowiedniej” sumy zadośćuczynienia uwzględnić należy takie okoliczności, jak rodzaj naruszonego dobra, rozmiar doznanego krzywdy (oceniany obiektywnie), intensywność naruszenia (oceniana obiektywnie), stopień negatywnych konsekwencji dla pokrzywdzonego wynikających z dokonanego naruszenia dobra osobistego, w tym także niewymiernych majątkowo, nieodwracalność skutków naruszenia, stopień winy sprawcy, sytuację majątkową i osobistą zobowiązanego⁴.

Jak wyżej zaznaczono, w przedmiotowej sprawie bezprawność zachowania sprawcy szkody oraz jego winą mają charakter bezsporny. Niemniej jednak podkreślić trzeba, że strona dochodząca zadośćuczynienia pieniężnego z tytułu naruszenia dobra osobistego zobowiązana jest udowodnić nie tylko sam fakt naruszenia dobra osobistego, ale także fakt doznania krzywdy wskutek naruszenia dobra osobistego⁵.

W ocenie Sądu Okręgowego, w przedmiotowej sprawie obie wskazanej wyżej przesłanki zostały wykazane i to w przypadku obojga powodów. W szczególności postępowanie dowodowe wykazało, że więź rodzinna pomiędzy zmarłą a powodem (jej synem) była bardzo silna. Relacja pomiędzy nim a matką miała w zasadzie charakter typowej relacji rodzinnej, chociaż matka powoda zaniedbywała swoje obowiązki wobec dzieci. Niemniej jednak, z reguły opiekowała się powodem, odrabiała z nim lekcje. Powód mieszkał z matką, miał z nią dobry kontakt. Niezależnie od zaniedbań ze strony matki, jej niespodziewana śmierć była dla powoda przeżyciem traumatycznym. Po śmierci matki nie mógł jeść, miał kłopoty ze snem. Nadal odczuwa ból psychiczny po śmierci matki, zwłaszcza gdy jedzie na cmentarz. Reakcja żałoby trwa nadal. Powód P. N. (1) doświadcza wciąż, pomimo upływu niemal 7 lat od wypadku, pourazowego stanu zerwania więzi emocjonalnej z matką oraz poczucia rozpadu struktury i więzi rodzinnej, a także zmiany jakości życia osobistego. Nie można też nie zauważyć, że w chwili śmierci matki powód miał zaledwie 13 lat. Przedwczesna śmierć naruszyła dobro osobiste powoda, jakim jest więź rodzinna, dająca możliwość funkcjonowania w pełnej rodzinie. Dlatego za logicznie uzasadniony należy uznać wniosek biegłej psycholog, iż nagła i nieodwracalna utrata matki jako centralnej postaci w jego życiu jako dziecka spowodowała u powoda trudności przystosowawcze do nowych zmienionych warunków życia rodzinnego i sytuacji osobistej oraz spowodowała trudności z socjalizacją i prawidłowym postrzeganiem norm społecznych. Śmierć matki miała dla powoda charakter traumatyczny, zaburzyła jego równowagę emocjonalną jako dziecka na okres co najmniej jednego roku.

Przy określeniu wysokości zadośćuczynienia na rzecz powoda Sąd Okręgowy wziął pod uwagę wszystkie wskazane wyżej okoliczności, uwzględnił zwłaszcza nieodwracalny rozmiar krzywdy, jakiej doznał powód do chwili obecnej, to jest po upływie 7 lat od zdarzenia, nadal bardzo przeżywaną śmierć matki, którą utracił mając zaledwie 13 lat. Biorąc zaś pod uwagę stosunki majątkowe powoda z jednej strony, z drugiej zaś aktualną wartość nabywczą pieniądza, należy uznać, że odpowiednią kwotą zadośćuczynienia jest w jego przypadku kwota 100.000,00 zł. W pozostałej części żądanie zadośćuczynienia jest niezasadne.

Również pomiędzy T. K. a E. N. niewątpliwie istniała silna więź rodzinna-emocjonalna, która została zerwana w wyniku nagłej śmierci E. N., co doprowadził do naruszenia dobra osobistego powódki, jakim była ścisła więź rodzinna. Wiąż, o której mowa, nie była jednak tak silna jak w przypadku P. N. (1). E. N. była już bowiem dorosła, posiadała własną rodzinę, mieszkała ze swą rodziną oddzielnie. Z uwagi na nadużywanie alkoholu przez męża E. N., konflikty między nimi oraz trudną sytuację materialną rodziny E. N., powódka T. K. była jednak zmuszona pomagać córce w opiece nad dziećmi, wspierać ją i pomagać w utrzymaniu rodziny. Powódka utrzymywała z T. K. ścisły kontakt. Miały miejsce częste wzajemne odwiedziny. Chociaż powódka leczyła się psychiatrycznie z uwagi na nerwicę lękową już przed kilka lat przed śmiercią córki, to stan ten pogłębiła śmierć córki, którą powódka bardzo przeżyła – załamała się. Pomimo upływu niemal 7 lat, nadal wspomina zmarłą córkę i przeżywa jej śmierć. Reakcja żałoby trwa nadal.

Obecnie T. K. wykazuje trudności adaptacyjne związane ze śmiercią córki. Doświadcza poczucia krzywdy, a zarazem poczucia winy w związku z własnym położeniem losowym. T. K. identyfikowała się z problemami rodzinnymi E. N.. Śmierć córki spowodowała u niej najpierw ostry kryzys, a następnie trwałą zmianę funkcjonowania psychicznego, pogłębiła depresyjne stany permanentnego obniżenia nastroju, utrwaliła postawę rezygnacji, przygnębienia i braku jakichkolwiek perspektyw życiowych i nadziei na przyszłość. Utrata córki spowodowała u niej konieczność stałego leczenia farmakologicznego i korzystania systematycznie z porad lekarza psychiatry. Przedwczesna i nagła śmierć E. N. naruszyła więc dobro osobiste powódki jakim jest silna więź rodzinna.

Przy określeniu wysokości zadośćuczynienia na rzecz powódki Sąd Okręgowy również wziął pod uwagę wszystkie wskazane wyżej okoliczności, uwzględniając przede wszystkim nieodwracalny rozmiar krzywdy, jakiej doznała powódka do chwili obecnej, nadal bardzo przeżywaną śmierć córki, ale też poważne skutki w sferze psychiki powódki. Z uwagi na wcześniejsze zaburzenia lękowo-depresyjne, można jednak mówić właściwie nie o wystąpieniu, lecz pogłębieniu problemów powódki na płaszczyźnie psychicznej. Również więź łącząca powódkę z E. N. (relacja pomiędzy matką a pełnoletnią córką, która założyła już własną rodzinę) nie była tak silna jak w przypadku E. N. i P. N. (1) (relacja pomiędzy matką a 13-letnim dzieckiem). Biorąc zaś pod uwagę stosunki majątkowe powódki z jednej strony, z drugiej zaś aktualną wartość nabywczą pieniądza, należy uznać, że odpowiednią kwotą zadośćuczynienia jest w jej przypadku kwota 60.000,00 zł. W pozostałej części żądanie zadośćuczynienia jest niezasadne.

III.

Odsetki ustawowe od zasądzonych kwot zadośćuczynienia należało zasądzić, uwzględniając unormowania art. 817 k.c. i art. 14 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (...). W szczególności zgodnie z treścią art. 817 k.c. (§ 1.) Ubezpieczyciel obowiązany jest spełnić świadczenie w terminie trzydziestu dni, licząc od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku. (§ 2.) Gdyby wyjaśnienie w powyższym terminie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności ubezpieczyciela albo wysokości świadczenia okazało się niemożliwe, świadczenie powinno być spełnione w ciągu 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe. Jednakże bezsporną część świadczenia ubezpieczyciel powinien spełnić w terminie przewidzianym w § 1.

Natomiast zgodnie z przepisem szczególnym art. 14 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych (ust. 1.) Zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. (ust. 2.) W przypadku gdyby wyjaśnienie w terminie, o którym mowa w ust. 1, okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe, nie później jednak niż w terminie 90 dni od dnia złożenia

zawiadomienia o szkodzie, chyba że ustalenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania zależy od toczącego się postępowania karnego lub cywilnego. W terminie, o którym mowa w ust. 1, zakład ubezpieczeń zawiadamia na piśmie uprawnionego o przyczynach niemożności zaspokojenia jego roszczeń w całości lub w części, jak również o przypuszczalnym terminie zajęcia ostatecznego stanowiska względem roszczeń uprawnionego, a także wypłaca bezsporną część odszkodowania.

Z kolei w orzecznictwie podkreśla się, jeżeli powód żąda od pozwanego zapłaty określonej kwoty tytułem zadośćuczynienia z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od danego dnia, poprzedzającego dzień wyrokowania, odsetki te powinny być zasądzone zgodnie z żądaniem pozwu, o ile tylko w toku postępowania zostanie wykazane, że dochodzona suma rzeczywiście się powodowi należała tytułem zadośćuczynienia od wskazanego przez niego dnia. Jeżeli natomiast sąd ustali, że zadośćuczynienie w rozmiarze odpowiadającym sumie dochodzonej przez powoda należy się dopiero od dnia wyrokowania, odsetki od zasądzonego w takim przypadku zadośćuczynienia mogą się należeć dopiero od dnia wyrokowania⁷, a precyzyjniej rzecz ujmując, od dnia następnego po dniu wyrokowania.

Biorąc pod uwagę powyższe, należy zauważyć, że (...) S.A. działające w imieniu powodów, dopiero pismem z dnia 31 października 2012 r. zgłosiło stronie pozwanej żądanie roszczenia wypłaty zadośćuczynienia w kwotach: 120.000,00 zł na rzecz P. N. (1) oraz 150.000,00 zł na rzecz T. K. (k. 222 akt szkody nr (...)). Wówczas postępowanie karne wobec sprawy wypadku było już prawomocnie zakończone. Z uwagi na brak bliższych danych, należy uznać, że pozwany otrzymał powyższe wezwanie powodów najpóźniej w dniu 19 listopada 2012 r., gdyż wówczas na nie odpowiedział. Biorąc zatem pod uwagę 30-dniowy termin oraz dni kalendarza, należy uznać, że wypłata zadośćuczynień winna nastąpić do dnia 19 grudnia 2012 r. Zatem odsetki ustawowe należało zasądzić od dnia następnego, tj. 20 grudnia 2012 r., do dnia zapłaty. W pozostałym zakresie żądania powodów zasądzenia odsetek ustawowych jest niezasadne.

IV.

Jeżeli chodzi o rozstrzygnięcie o kosztach procesu pomiędzy stronami, to za jego podstawę Sąd przyjął regulacje art. 100 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.

Powódka T. K. uległa pozwanemu, jeśli chodzi o roszczenie główne, w 40%. Z kolei celowe koszty procesu po stronie T. K. obejmują łącznie kwotę 3.617,00 zł, na którą składają się:

- opłata skarbową od jednego stosunku pełnomocnictwa – 17,00 zł (k. 15)
- opłata za czynności radcy prawnego według stawki minimalnej – 3.600,00 zł – zgodnie z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu⁸ (stan faktyczny oraz podejmowane czynności strony nie uzasadniają zastosowania stawki podwyższonej).

W identycznej wysokości koszty procesu poniosła wobec powódki strona pozwana. Sąd więc zdecydował o stosunkowym rozdzieleniu kosztów procesu pomiędzy tymi stronami na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c.

W konsekwencji powódka winna ponieść w sprawie koszty procesu w wysokości $7.234,00 \text{ zł} \times 40\% = 2.894,00 \text{ zł}$. Tymczasem poniosła faktycznie koszty w wysokości 3.617,00 zł. Zatem różnica wynosi: $3.617,00 \text{ zł} - 2.894,00 \text{ zł} = 723,00 \text{ zł}$ i ta kwota podlega zasądzeniu na rzecz powódki od pozwanej z omawianego tytułu.

Natomiast Powód P. N. (1) uległ pozwanej w 17%. Z kolei celowe koszty procesu po stronie P. N. (1) obejmują łącznie kwotę 3.617,00 zł, na którą składają się:

- opłata skarbową od jednego stosunku pełnomocnictwa – 17,00 zł (k. 61)
- opłata za czynności radcy prawnego według stawki minimalnej – 3.600,00 zł – zgodnie z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia

przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (stan faktyczny oraz podejmowane czynności strony nie uzasadniają zastosowania stawki podwyższonej).

W identycznej wysokości koszty procesu poniosła wobec powoda strona pozwana. Sąd zdecydował więc w tym przypadku również o stosunkowym rozdzieleniu kosztów procesu pomiędzy stronami na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c.

W konsekwencji powód winien ponieść w sprawie koszty procesu w wysokości $7.234,00 \text{ zł} \times 17\% = 1.230,00 \text{ zł}$. Tymczasem poniósł faktycznie koszty w wysokości $3.617,00 \text{ zł}$. Zatem różnica wynosi: $3.617,00 \text{ zł} - 1.230,00 \text{ zł} = 2.387,00 \text{ zł}$ i ta kwota podlega zasądzeniu na rzecz powoda od pozwanej z omawianego tytułu.

V.

Jeżeli chodzi o rozliczenie kosztów sądowych, których powodowie nie byli obowiązani ponieść z uwagi na uzyskane zwolnienia (k. 18, 67), za podstawę rozstrzygnięcia przyjęto art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych¹⁰. W szczególności koszty te obejmują:

- opłaty od pozwu $5.000,00 \text{ zł}$ (k. 1) + $6.000,00 \text{ zł}$ (k. 52) = $11.000,00 \text{ zł}$
- wynagrodzenie biegłych: $540,00 \text{ zł}$ (opinia dotycząca powódki) + $495,00 \text{ zł}$ (opinia dotycząca powoda) = $1.035,00 \text{ zł}$ (k. 191)
- koszty stawiennictwa świadka w sprawie obojga powodów – $50,00 \text{ zł}$ (k. 172)

Zatem konsekwentnie biorąc pod uwagę wynik procesu Sąd nakazał ściągnięcie od pozwanej:

- część opłaty od pozwu powoda – $6.000,00 \text{ zł} \times 83\% = 4.980,00 \text{ zł}$
- część opłaty od pozwu powódki – $5.000,00 \text{ zł} \times 60\% = 3.000,00 \text{ zł}$,
- część wydatku na opinię biegłej dotyczącej powoda – $495,00 \text{ zł} \times 83\% = 410,00 \text{ zł}$
- część wydatku na opinię biegłej dotyczącej powódki – $540,00 \text{ zł} \times 60\% = 324,00 \text{ zł}$,
- część kosztów stawiennictwa świadka, którego zeznania dotyczyły roszczeń obojga powodów – $50,00 \text{ zł} \times 71\%$ (uśredniona skala wyniku procesu) = $35,00 \text{ zł}$.

Łącznie jest to zatem kwota $8.749,00 \text{ zł}$.

W pozostałej części, z uwagi na wynik procesu, kosztami sądowymi należało obciążyć Skarb Państwa.

Mając powyższe na względzie, Sąd orzekł jak w sentencji.

¹ Tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 392 ze zm.

² Zob. chociażby uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010 r., III CZP 76/10, LEX nr 604152, czy wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 21 maja 2013 r. I ACa 104/13, LEX nr 1321986.

³ Podobnie w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 2 lipca 2013 r., ACa 225/13, LEX nr 1349959.

⁴ Zob. A. Rzetacka-Gil, Komentarz do art. 448 k.c., LEX/el. oraz powołane tam orzecznictwo i literaturę.

⁵ Podobnie w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 24 maja 2013 r., I ACa 1459/12, LEX nr 1362926.

⁶ Zob. chociażby wyrok SA w Lublinie z dnia 7 listopada 2012 r., I ACa 488/12, LEX nr 1237242, wyrok SA w Łodzi z dnia 12 lipca 2013 r., I ACa 227/13, LEX nr 1350383.

7 Zob. chociażby wyrok SA w Warszawie z dnia 6 marca 2013 r., I ACa 1046/12, Lex nr 1306051.

8 Tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490.

9 Tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490.

10 Tekst jedn. Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.